

DISSERTATIO HISTORICO
POLITICA

De

CONDOMINIIS

SUPERIORIS ÆVI

SVETHICIS,

Quam

Consensu Ampliff. Fac. Phil. Acad. Aboensis.

PRÆSIDE

VIRO CL.

M. ALGOTHO A. SCARIN.

Histor. & Polit. Prof. Reg. & Ordin.

Pro Honoribus Philosophicis

ad diem 21. Junii MDCCLXXIX,

publice examinandam sistet

FABIAN N. GUDSEUS.

Nylandus.

loco & horis consuetis.

ABOÆ

Excud. R. Acad. Typ. JOH. KIÄMPE.

212
DISEPTATIO HISTORICA
POLITICA

DE
CONDOMINIIS

SUPERIORIS ANTI

SVETICIS

QVAM

Consensu Imp. Fac. Phil. Acad. Altorf.

PRÆSIDE

VIRO CL.

M. ALGOTHO A. SCARIN.

Hilber. v. Poln. Prof. R. G. v. Ord.

Pro Honoribus Philosophiae

ad diem 11 Junii MDCCXXIX.

publice examinandum sibi

FABIAN M. GUDSEUS

Nylandus

loco & locis constitit

ABOE

Excudit. R. Acad. Typ. Joh. Krieger

SYNOPSIS

CAPUT I.

§. I.

Viam ad propositum sternit

§. II. Varias Condominiorum species, hujus non tractationis, præmittit.

§. III. Condominium Clericorum & Laicorum præcipuum tractationis objectum esse asserit.

§. IV. Clericorum in Suethia Condominium probat jurisdictio civilis ab ipsis exercita.

§. V. Arces & munimenta illos, more principum, habuisse ostendit.

§. VI. Immunitatem a tributis & collationibus civilibus sibi asseruere.

§. VII. Episcopis perinde atq; principibus multas olim pecuniarias solutas fuisse demonstrat.

§. VIII. Curam publicam instituende juventutis patrie, principibus detraxisse docet.

§. IX. Partes muneris sui migrasse in aliis quoq; ostendit.

§. X. Præsertim in secularibus.

CAPUT II.

§. I. Viam aperit ad subsequenter tractationem.

§. II.

§. II. De segregum familiarum Capitibus, eorumque
pristina majestate domestica agit.

§. III. Romanorum imperium non mere privatum,
sea ex parte etiam publicum fuisse, antequam
in unius principis imperium omnes transferint,
ostendit.

§. IV. De potestate apud Romanos aliasque gen-
tes, herili, instructa jure vitæ & necis,
breviter loquitur.

§. V. Exemplis nonnullis probat, eandem etiam in
Suehia obtinuisse.

CAPUT I.

§. 1.

Sicut calamitosam &

& non satis deplorandam hominum in statu anarchico viventium deprehendimus conditionem; ita funestissima omni tempore & tristissima ejus reipublicæ facies est, cujus sacra imperii *independenti* potestate nonnulli privatim sibi vindicant, & non ab una *anima*, uno imperio summo, indiviso & indivulso administrantur. Utriusque status & imperii ita comparati non alius sperari potest finis, quam necessaria quædam civilis concordia distractio, quam deinde, serius an citius, excipit membrorum primum, mox **to-**

A

tius

tius corporis politici, puta civitatis solutio & foedissimus interitus. In priori enim, ubi nemo alium agnoscit superiorem, nemo aliam per omnem vitæ rationem admittit legem, quam suum ipsius arbitrium & pravam voluntatem, summa non potest non existere omnium rerum confusio, summa crudelitas, summa rapacitas. In posteriori vero, ubi summa imperii a diversis statibus aut personis physicis, puta familiarum Dominis aliisque administratur, ita ut proprio ausu atque auctoritate, sine ulla dependentia ab unica eademque suprema civitatis majestate, omnia decernere & efficere concessum fuerit, manifesto certe periculo incolumitatis suæ, omnes opinione citius exponuntur Cives. Exempla status civitatis in utroque genere afflictissimi, cum ex sacris tum quoque rerum civilium annalibus plurima suppetunt. Sentiit maximo suo malo *anarchiæ* horrenda incommoda respublica Israëlitarum, cum adversus omne imperium Div. contumax, opprimeret

in populo alter alterum, superbiret in senem puer & vilis in honoratum (a). Sentiebant crebro Romani quoque cum aliis temporibus, tum in primis sub interregno illo magno, in quo nullius subiecti imperio, nullius parentis legibus, atrocissima scelera funestaque latrocinia invicem exercebant status & Cives imperii. *Monstruosam & irregularem*, si quæ alia, formam, qualem modo descripsimus & in sequentibus exponere instituimus, præter alias orbis partes, etiam in *Svethia* superioribus temporibus obtinuisse, fides historica dubitare nos certe non sinit. Quæ vero mihi per summam temporis angustiam de indole & habitu illius observare & colligere licuit, in sequentibus, L. B., pagellis breviter ob oculos sistere animus est, nullus desperans, quin pro favore & humanitate tua, quicquid in argumento tractationis arduæ & implexæ, non ex omni parte limatum perfectumque inveneris, æqui bonique consulas, saltem patrociniū veritatis, sine acerbitate

4
aut lædendi voluntate susceptum ,
non sinistra interpretatione distin-
gas.

(a) Esa. III. 6.

§. II.

VOcabulum *Condominii* quid signi-
ficet, nemini licet, qui in
politices atrium vel per transfennam
introsperit, ignotum esse possit,
ut tamen confestim & in limine sta-
tim pateat ratio illius *Condominii*,
de quo nos in præsentī opella actu-
ri erimus, præcipuas *Condominiorum*
species præmittemus & saltem re-
censebimus. Non enim nostræ in
præsentia considerationis objectum
est illud sive publicum sive priva-
tum *Condominium*, quo unius rei sub-
stantia eodem modo pertinet ad plu-
res, singulisque de eadem, cum ex-
clusionē ceterorum, disponendi po-
testas nullo modo competit. cujus-
modi in navibus onerariis, quas
collata pecunia, instruere solent mer-
catores, luculentum habemus e-
xem.

xemplum. In rem & familiam priva-
 tam mariti & uxoris *Condominium*
 huc quoque non incommode referri
 potest. A re simplici & privata in
 remp. accedentes, illud quoque
 missum facimus *Condominium*, quod
 sibi per vim aut fraudem identi-
 dem vindicare solent civium non
 nulli in universam civitatem, cujus-
 modi illustre exemplum est Trium-
 viratus Romanus, ubi purpurati tres
 summam potestatem pro se quisque inde-
 pendentem jure administravit. De qua
 Romani imperii forma informi ex in-
 stituto Bœclerus (b). Porro sub voce
Condominii, de forma reipublicæ *Aristo-*
cratica & Democratica neque dictum quid-
 quam volumus, ubi plurium per-
 sonarum physicarum concilium u-
 num constituit principem, & in pu-
 blicam utilitatem animo & senten-
 tia una incumbit. Quid? quod neque
 ejusmodi *Condominium* ad nos perti-
 net; quo in forma reipublicæ *irre-*
gulari, partes summi imperii, aliæ
 huic, aliæ alii subjecto radicaliter in-
 sunt: cujusmodi *Condominii* me-
 dos & exempla varia *Grotius* recen-
 set.

set (c). Denique circa illud genus *Condominii* aut si mavis *Coimperii* neque nostra versabitur opera, quod in *forma reip. irregulari* itidem non raro obtinet, & in quo regni ordines ceu subjectum majestatis communis, ob periclitantem in *forma regulari* non raro libertatem patriæ, majestatem Regis ceu accidentalem ejusmodi alligavere conditioni, qua ad exercendas principales majestatis partes non admittitur, nisi prærequisito ordinum suffragio, & quo impetrato deinde acquiescat, si ve illius judicio conveniat, si ve eidem repugnet. Et cujusmodi in nostra republica hodie imperii & subjectionis temperamentum, saluberri- mo instituto, invaluit.

(b) *Dissert. Acad. de Triumpho. p. m. 717. seq.*

(c) *De J. B. & P. LI. III. 17.*

§. III.

Hisce remotis non nostræ tractationis *Condominii* generibus, quam

quam tractandam nobis suscepimus. *Condominii* speciem, dicimus talem esse reipublicæ habitum, ubi vel certi status, vel privati cives nonnulli jura majestatis civilis vel omnia, vel saltem nonnulla, independenter a majestate civili sibi vindicarunt olim, & hodiernum multis in locis vindicant. Exempla quæ olim in republica Romana veteri alibique passim usu venere, leviter saltem in sequentibus attingemus: Illustria illa in Svethico imperio saltem visuri, quæ rempublicam tantis & tam diutinis cladibus affixere: *Laicorum & Clericorum*: Quos inter, cum olim in privatis familiis suis illi, hi vero universitati ecclesiasticæ suæ asseruere partes imperii civilis modo singulas, modo etiam universas, non potuit non morbida & justæ incolumitatis suæ minus secunda existere respublica.

§. IV.

Clericos præsertim *Episcopos* veteris ecclesiæ *Condominium* cum Prin-

Principe Civili exercuisse, notissimo notius est. Illud ut clarius constet, age, præcipua jura, seu partes essentialis Majestatis civilis excutiamus. Omnia enim recensere eorundemque cum juribus prætensi condominii Clericalis parallelismum instituire, angustia temporis summa non permittit. Principis inter jura eminere novimus *jus sancienti leges*, h. e. moralitatem adji-
 ciendi illis hominum actionibus, quæ nullo Divinæ legis præcepto aut prohibitione jam ante comprehensæ fuerint, sive *sacra* concernant actus illi, sive *profana*; modo honestati convenient, i. e. Civitatis incolumitati conducant. Hoc autem palmarium imperii jus, quomodo ad se facti ordinis homines pertraxerunt? Si primordia Christianæ in Svethia religionis adspexerimus, teste Adamo historico & Canonico istorum temporum fide dignissimo, *Unnonis* Archi Episcopi Bremensis sub exemplo, *Bircæ* Svecorum demortui, dicto rebus seculi longo vale, do-
 mi-

minium & imperium adeo nullum affectabant, ut rei familiaris suæ quoque administrationem & jurisdictionem omnem, modo in procerum quemquam, modo principi civitatis penitus transcripserint; *ut scientia fidei & operum disciplina Danos & Svecos, suo ipsorum ministerio, magis auspiciato edificarent.* Verum potestate imperiali apud exteros in papalem sensim degenerante, quibus nervis Legislatoriam potestatem ad suam societatem pertraxerunt Clerici? Postquam Principibus persuasissent illius ordinis honorem esse potentiae Civilis firmamentum, & largius se Numen infundere per calvitiam rasuræ eorum, quam per intonsos vertices, cum Divis semet confabulari & ad ordinandas respublicas ex cœlitum quasi concilio in terram dimissos; factum tum quoque, ut sub specie *audientie Episcopalis* oppido necessaria, in amicitiam & arcana principum penetraverint, mox regni munia præcipua; & denique hanc principem imperii Civilis partem invaserint

serint(d). Atque Inde arcessenda omnino illa Episcoporum in Svethia protestatio & protestationem subsequens cessatio revisionis legum Svecicarum a provinciarum Legisferis instituendæ, quam in præjudicium statutorum eorum synodaliū & Pontificalium a Rege imperatam criminabantur (e). ne quid dicam de privilegiis & literis protectorialibus, vulgo ita appellari solitis, quas Regis instar, Jacobum Ulphonidem Schogensibus monialibus dedisse perhibet *Magnus Celsus*, dissertatione historicâ nuperrime lucidata(f). Cetera exempla longe plurima, utpote in medio posita brevitatæ causa tenseso.

(a) *Vide Catalogum Archi. Præpositorum Lincopensium a Rhyzelio ejusd. Cathedre antistite moderno & eruditissimo nuperrime editam.*

(e) *Messen. Scand. Illust. III. pag. 12.*

(f) *pag. 30.*

§. V.

Arces & munimenta copiis militari-
bus

bus cujusque Civitatis adversus externos hostes, si victæ fuerint, præsidium, subditisque asylum esse solere, & proinde foundationem eorum, in quocunque imperio, ad eum pertinere, qui Majestatem patriæ gerit, Politicorum patres tantum non omnes consentiunt; & id eo usque, ut quicunque invito principe, non publicæ securitatis fine, istud imperii jus occupaverit; crimen perduellionis & affectati publici regiminis ægre a se removeat. Nostrorum in Svethia Episcoporum pristinum *Condominium* an hac quoque parte regni sese prodidit? In majestatem Civilem non clam odio & palam armis solum insurgebant, sed habuerunt, more Principum, Feciales hi facesque seculi, arces & munimenta sua quoque, etiam in cadaveribus hodiernum de veterum possessorum suorum condominio testificantia: & quibus olim, si quæ imperium inter sacerdotiumque orientur bella & contentiones, irruentes quoscunque non depellere modo,

modo, verum etiam excursions, quocumque tempore & occasione facere potuerunt frequentissimas. Tale castrum Episcopale, durante illorum temporum condominio, *Kustöensis* insula, huic urbi vicina olim habuit, quod armata manu injustis ulurpatoribus a Gustavo primo extortum Heroi illustrissimo & exercituum per magnum Fenningiæ Ducatum Campi Mareschallo *Baroni de STAKELBERG* commodā hodie sedem & habitationem præbet. Sic *Gustavus Trolle* Roma redux, à Pontifice præsulis dignitate decoratus, postquam animadvertisset *Stenonem Sture*, præ patre suo *Erico Trolle*, magnæ existimationis sene, ad imperii dignitatem fuisse evoctum, hanc patris repulsam indigne accipiens, ad arcem Archi-Episcopalem *Ståkianam* se contulisse legitur, convocataque, militari classico, sacra militia, non Principis obsidioni modo pro virili restitit, sed & oblatam a *Stenone* pacem & reconciliationem temere recusavit (g). In arce *Ståkens* se

se munivisse Archi Episcopus factiosos & regni æmulos perhibet auctor Gallus quoque (b) *La fortresse de Stegve, avoit donné lieu à l'entrée des Danois en Suede & sous les ArchEvêques d' Upsal avoit toujours servi de retraite aux rebelles.* Ne quid de arce *Gaddeborgensi* dicam, Archi-Episcopalis condominiumi ad plagam borealem- & Gestriciam versus, sat valido munimento.

(g) *Conf, Loccen, Hist. S. vita Sten jun. p. m. 181. seq.*

(h) *Histoire des revol. de Suede p. 66. & 83.*

§. VI.

TRIBUTORUM & collationum civilium tantam in omni republica necessitatem esse novimus, ut hoc præciso rerum gerendarum nervo, actiones & operationes totius compagis civilis penitus deficient. Ab illa vero obligatione onerum puta, ubi principe ab ipso & calamitosis, qui misericordia quam exactione sunt digniores, discesserimus

rimus, non imbecilliores nedum
 valentiora imperii membra, si sua
 constabit civitati incolumitas, se
 subducere possunt. In *Suebia* sacer
 ille ordo patricius, fortunis & opi-
 bus locuples, licet plus ceteris o-
 mnibus civibus frui voluit illis com-
 moditatibus, quarum causa confer-
 ri solent erogationes, illud a suis
 humeris quam longissime tn. remo-
 vere officium: de ecclesiastico jure
 privilegiisque avitis cum principibus
 exostulantes, quoties humorem,
 cum ipsis tum præcipue civitati no-
 xium & superfluum, exactione
 justa tributorum, extractum ivere.
 Potuit hujus usurpatione *Condomi-
 nii* pacis tempore utcunqve tolera-
 ri, ast quod bellica urgente cala-
 mitate, quam ipsi sæpe conflaverant,
 cum alii omnes pro tuitione patrie
 defraudarent genium, illi soli tanquam
 Deorum abaque gallinae filii extra com-
 munitatis belli aleam omnemque juvanda pa-
 trie necessitatem positi essent, id certe
 injustum & intolerabile judicat *Orn-
 hielmius* (i). Et ut magis apertum

evadat *Condominii* jus, quod ad hanc
 partem imperii, afferuisse sibi, non
 ipsi sibi solum onerum & rerum o-
 mnium immunitatem vindicarunt,
 sed eo non raro quoque insolentia
 progressi sunt, ut exemptas omni
 jurisdictioni civili suas reddiderint
 ecclesias, quosvis Civilis ordinis &
 dignitatis homines modo suarum
 diocesium finibus, interveniente
 anathematis fulmine, excludendo,
 quotiescunque decimas non ex edi-
 cto solemnibus suo solverent Ecclesiam,
 (k) modo jura ipsorum & opes &
 fundos, imo patrimonium imperii,
 quacunqve sub specie religionis,
 importunis apud Pontificem Roma-
 num precibus, sibi vindicando;
 Quare etiam *Messenius* inter
 incredibilia prope refert, quod de
Berone Aboensi Episcopo scriptum
 vidisset, quod pendendis annuis Re-
 gi tributis Ecclesiam suam submiserit.
 In summa: *Adalberti, Bremensis*
 omniumque regnorum borealium
Metropolitani speculum vitæ ab Ada-
 mo ejusdem ævi canonico confectum
 quis-

quisquis intueri voluerit, nã is imaginem ceterorum ejus avi Antistitum per universum orbem Christianum una opera intuituque pervidebit. Legi apud Ornhelmium quoque potest illud de moribus Adalberti judicium Adami prudentissimum. Nos, quod ad hoc Majestatis *Condominium* prisca avi attinet, non inconsulte cum memorato Nobilissimo Ornhelmio (i) concludimus: Episcopos ditiones suas, ingentibus bonis auctas, non æquare modo, sed & supra Ducum quorumvis & principum fastigium efferre conatos fuisse, hinc multis in locis revera quoque extulisse.

(i) *Hist. Eccl. Svec. G. III. 5. 23.*

(k) *conferripotest Messen. Scand. Tom. X. pag. 15.*

(l) *Hist. Eccles. lib. III. C. 19. 35. conf. IV. I. 17. 20. seq.*

§. VII.

ADeorum demonstrandum vetus condominium, pertinere quoque

que videntur mulctæ & pœnæ pecuniariæ, quas a legis civilis & ecclesiasticæ prævaricatoribus extorquebant sibi que vindicabant olim episcopi. Ad Principem, vi majestatis & jurisdictionis eminentis mulctæ pecuniariæ (*Caf. ðren*) in solidum pertinent. Leges vero ecclesiasticas imperii nostri veteres evolventi cuivis a limine statim patebit publicam disciplinam non ad principis arbitrium omnem, sed collateralem episcoporum quoque potestatem pertinuisse, more apud majores gentiles pridem usitato. De quibus in Germania sua *Tacitus* testatur, quod sacerdotibus, apud ipsos, coercendi jus fuerit. Quod cum ordini utilissimum videretur pietatis genus, papismo invalescente, vetus neque abolitum aut immutatum fuit institutum. Adeo ut ullius, neque illis temporibus, institui potuerit criminis dijudicatio aut punitio, nisi delectis pari numero judicibus a Corona & ab Ecclesia. mulctæque, quæ a reis exigebantur, partim regni ærario, partim etiam sacri magistratus

tus fisco cederent. (*) Mansitque hoc *Ecclesiasticum jus condominii* ad fatalem usque hierarchiæ pontificiæ a Luthe- ro factam destructionem, dum vi solemnis decreti comitiorum *Arosi- ens.* & auspicio Gustavi primi, im- mortalis memoriæ *Svethiæ principis,* sancitum fuit, partem multæ pecu- niariæ episcopis ceu *Condominis* olim solutam (*Biskops Gårde*) in poste- rum non nisi imperio solvendam esse. *Oh böte icke utan under ett Herstap,* emphatice sonant verba modo memoratæ constitutionis.

(*) *Conf. Nobiliss. Stiernbök de jure Sve- on. vetust., pag. 424. &c.*

§. VIII.

AD perfectam reipublicæ consti- tutionem imprimis necessarias esse Scholas & Academias, omnes novimus; & in quacunqve orbis par- te de patria juventute utilibus sci- entiis excolenda laborare cœperint patriæ **PATRES**, munimentis & auctibus lætissimis efflorescere regna eorum; quemadmodum palam quo- que, emarcuisse vigorem eorum om- nem

mnem, quoties hoc imperii sacrum
 negligentius curarint & ab aliis po-
 tius quam ipsis se peragi siverint.
 Longum foret per exempla ire. Suf-
 ficiat dixisse, quod postquam omnis
 doctrinæ professio penes Pōtifices &
 in subjectione cœcæ obedientiæ Cle-
 ricalis esse cœpit, studia humani-
 tatis, & in illis, *genuina Politicæ* pe-
 nitus corrupta fuere: juvenus pa-
 triæ adversus legitimum imperium
 animata, & doctrinis perfidiæ plus
 quam Punicæ, ad stabiliendum in-
 cōscientias & principes dominatum,
 solícite imbuta fuit. Hanc verò,
 si quam aliam, principem imperiū
 gemmam diademati Regum avulsam,
 pedo suo integram prope inseruere
 Svethiæ olim Episcopi. Atque inde
 est quoque, quod *Upsaliensis* Academiæ
 institutio, privilegia & immunita-
 tes *Pontifici* & Archi Episcopo tum
 temporis *Jacobo Ulphonidi* in solidum
 adscribantur. seculari potestate *Ste-
 nonis Sturii* decretum Episcopale, bra-
 chii instar, executioni tantum de-
 mandante. Cetera Jura majestatis con-

minii clericalis exempla non adduco, cum hæc abunde sufficiant

§. IX.

UTut valida satis & ad Condominium *Clericorum* probandum maxime idonea in præcedentibus sigillatim jam adduximus indicia & documenta; validiora tñ. adhuc & magis stringentia, licet pauciora, proferre non pigebit. Administrationem, quam cum in spiritualibus tum quoque temporalibus (uti sonant verba bullæ papalis de auctoritate modo citati Archi-Episcopi) sine ullo fundamento, sibi tribuebant episcopi, si penitus introspexerimus, eo fastigii nimiam eorum assurrexisse deprehendimus ambitionem & proterviam, ut non tantum Regi in imperando æquales, sed & illo superiores haberi desiderarint, non tantum Condominium, sed & summam regni dictaturam anhelantes. quasi sacrorum in ecclesia procuratio externa, quam principi debent, ejusque nomine gerunt, imo cum munere sacerdotii semper fere con-

juncta esse solet, non extra procurationem reipubl. plus curæ negotiive ipsis faceſſat, quã cui ferendo humana imbecilitas eorum par ſit. In Eccleſiaſticiſ rebus certe limites, quibus munus eorum ordinarium circumſcriptum erat, tranſilire parvi ducebant, prætexentes nemini extra ſacrum ordinem conſtituto, h. e. nulli Principi, niſi Romano pontifici, ejuſque per orbem Chriſtianum legatiſ poteſtatem eſſe conſeſſam & ſacrorum juſ ſupremum. Negotia tantum non omnia, præſertim quæſtuofa, ſive religionem ſpectarent, ſive non, quibusvis cuniculis ad ſuum forum trahebant, ut vires & inſtrumenta imperii turbandi ipsis, ferente re & occasione, nullo modo deeſſent. Ut taceam poteſtatem clavium, quam in quoscuque promiſcue, imò ipſos quoque principes non raro ex ſua sæpe indignantiſ animi ſententiã, legi divinæ inconvenienter, olim epiſcopi diſtrinxere, neglecto omni ordine & genuino proceſſu, divina lege ſignato; ſpretã matura deliberatione

tione & debita circumspectione in tam gravi & periculoso, per omnes circumstantias, negotio. Quemadmodum commendat in annalibus suis ecclesiast. *Baronius* Cardinalis pietatem *Suenonis Estritsonii* Daniæ regis, qui ob eadem perpetratam excommunicatus a *Wilhelmo* Episcopo, ut inulitatum antistitis clementiam denuo experiretur, nudis pedibus in templi atrio prostratus absolutionem efflagitavit. Verum cum excommunicationis actus ille in suis circumstantiis consideratus, rationem pœnæ civilis prorsus habeat, ejusdemque non civium alicui, nedum Principi infligendæ potestatem superne ullam habeat Clerus, quid de episcopi hoc facto vere sentiendum sit, obscurum nemini esse potest.

§. X

IN secularibus rebus demum *Sue-*
thici regni Antistites auctoritatis
 suæ limites ita extendebant, ut ef-
 ferre se supra alios, Regibus ipsis
 dare

dare leges, ferre in eos sententiam, regno exuere, mittere in exilium; in eos autem, qui infinitam coercere ambitionem forte auderent, insurgere, a sacro isto, quo fulgebant, munere neutiqvam alienum putaverint. Hujus rei exempla afferere possemus multa, si terminos, quos instituto nostro præscripsimus, transgredi fas esset. Qui anno MCCCLXIII. summam rerum in Svethia tenuit, *Magnus Smeek*, non aliam magis ob causam regia privatus est dignitate, quam quod immodicæ ambitioni horum hominum (quos inter nomen profitebatur, dum viveret, *S. Hemmingus Aboensis* præsul) ponere limites in animum induxisset. Qui prolatum citat exemplum, de cetero quoque, fidem pro me dictis hisce conciliabit *Joh. Franciscus Buddeus*, Jënensium hodie Theologus, & litterarum, quæ ad humanitatem pertinent, hodierni ævi vere delictum, quem patria civem sibi non ipsa minus gratulatur, quam summo cum honore ipse mentionem facit regis regniqve *Svethia*,
 cui

cui pulcherrimo fœdere dulciſſ. patria ſua Pomeraniam puta, conjuncta ſit. Illius vero in hanc eandem rem judicium (m) tale eſt: In Episcoporum, inquit, facinora inquirere piaculum olim fuit: & , ut quis regno ejiceretur, ſufficiebat displicere Episcopis. Callidior reliquis Margaretha, trium regnorum ſeptentrionalium regina, proſpera uſa eſt fortuna, quod faventes ſibi propitiosque haberet Episcopos. Carolus contra Canuſſonius, toties aut regno ſpoliatus aut eidem redditus eſt, quoties Episcopis hoc placuit. Etenim, cum Episcoporum ſuffragari, in omnibus, voluntatibus nollet, evocarunt contra illum Chriſtianum I. Daniæ regem. Idem novi regis mox perreſi, læſamque Episcopalem majestatem rati, quod Uplſalensem archipreſulem captivum in Daniam abduxisset, revocarunt Carolum, ſtatim iterum expellendum, cum Chriſtianus rationes placandi iratum Uplſalensis Archiepiscopi animum invenisset.

(m) Concord. Rel. Chriſt. Statusque Civilis Cap. IV. §. 15. p. 159.

CAPUT II.

§. I.

Visis sic quidem leviter *Clericorum* in Svethia olim Condominiū constituendi & gerendi modis, eorumque, præ ceteris civibus, ad regnum suæ ambitionis plus quam gloriæ Div. dilatandum, studio & nisu Herculeo: ad alterum illud Condominiū genus, quod *Laicorum* ab initio diximus, transitum facturi non alienum ab instituto nostro fore arbitramur in ipsas desertæ olim libertatis naturalis causas inquirere, quibus adacti, sub alieno, puta civili imperio, homines coaluerunt. Inde n. fundamentum quod spero habituri erimus illius Condominii, quod cives sibi *privatim* multis in locis pridem asseruerunt & hodie quoque passim retinent.

§. II.

Vitæ conditionem, in qua vivere homines, antequam de subjectione Civili cogitare inciperent, ex suo ingenio quisque, si considerave-

raverimus, plenam illam turbam, metus ac injuriæ fuisse, vulgo notum est: & proinde indigentiam, necessitatem atque metum causam fuisse genuinam, cur ex infida & insidiosa illa, quamvis libera, vitæ conditione in principis imperium primi mortales transierint. In illo vero ad effectum promovendo necessario consilio, cum legregum familiarum *modo* capita præsumi nullo modo possunt, uno eodemque momento oblivisci potuisse pristini status sui libertatis & independentiæ; & proinde ab initio, Principi novo, illa saltem jura pristinae majestatis suæ domesticæ contulisse videantur, quæ externam saltem familiæ incolumitatem respicerent, iis partibus, quæ domi se imprimis exerunt, illibatis & sibi intra familiam in posterum quoque reservatis: Hinc arcessendam, quasi ex suo quodam fonte existimamus usurpationem longam in familiis privatis eorum jurium, quæ temporum progressu & morationum gentium consensu, ceteris partibus civilis imperii

rii, maximam partem, hodie annumerantur: in aliis atque aliis regionibus tamen, ubi liberior reipublicæ species invaluit, nonnulla ex arbitrio civium privato etiamnum dispensantur.

§. III.

Quod ad *Romanos* attinet, ex historia illius gentis oppido manifestum est, quamdiu in unius principis imperium nondum transisset libertas populi, ex illis juribus, quæ majestatem domesticam olim constituerent, multa etiamnum integra habuisse: ita ut videri possit majestas patriæ illorum temporum, saltem quoad actus *immanentes*; cives inter æqualiter distributa, ejusque sibi asserendæ potestatem æqualem singulos habuisse: quomodo non instar privati modo, sed ut membrum regens quoque considerandus *civis*, & imperium ejus non mere *privatum* & *domesticum*, sed ex parte etiam pro *publico* habendum venit.

§. IV.

Romanorum institutorum horum, quo ad praxin saltem, ceteras gen-

gentes plane ignaras fuisse tanto ambigendum magis, quanto æmulationis ab ipsis sollicitius institutæ testimonia longe plurima suppetunt. In vetere *Latio* (ne quid memorem de licentia extra familiam impune gratiandi in aliorum vitam) potestas *berilis* jure vitæ & necis sane instructa fuit, Civium in republica comperantium supremo regali. Vi illius potestatis non servos modo suos pro lubitu castigabant, affligebant & suæ voluptatis victimam neci devovebant; sed in filios etiam ceteramque familiæ sobolem, si quam in suspicionem ingratitude aut impietatis devenisset, idem arbitrium exercebant. Exemplis illustrari plurimis posset rei veritas non Romanorum modo (n), sed & veterum Gallorum (k) aliarumque gentium, si temporis angustia permitteret, neque extra dubitationis aleam res multo ante posita esset.

(n) *Puffendorf. de I. N. E. G. VI. 2. 12.*

(k) *Cæsar. Comment. B. G. lib. II. confer.*

Deut. 21. 19.

§. V.

Quod ad *Suecos* attinet, & veteris *Scandinaviae* ceteros incolas, licet rariora in illis exempla prostant, juris illius extremi, pari cum crudelitate exerciti, puta *vite & necis* (o): non dubitandum tamen, quin in illa temporum simplicitate, anteq; in minores civitates primorum temporum coalescerent, Hobbesianum illud, ex appetitu sensitivo deductum, moralitatis fundamentum cum suis consecrariis per naturam ipsis, perinde atque aliis gentibus notum fuerit; cujusque intuitu non *matres* solum, sed & *patres* sibi potestatem vindicaverint occidendi ne an conservandi vitam eorum, qui domestici juris & privati peculii *res* existerent. Certe veritati consentaneum quam maxime videtur, postquam in civitates minores sub regulis: *Syctis & Nääs* = *Rungar* plerumque appellatis, mutuae securitatis causa coaluissent, non illos modo primos *Cives*, sed minores coetus quoque praesertim capita eorum,

cum

cum necessitate urgente, in majores majoresq; civitates transfrent, veteris non adeo dememinisse libertatis, ut absoluto & arbitrario unius dominio se & omnia sua pristina jura mancipaverint. Ita vero rem se habere penitus, & in *Syethia*, quemadmodum ceteris orbis partibus obtinuisse olim *Condominia* civium, testantur non annales & exempla (*) solum antiquiorum (p) & recentiorum temporum (q), sed ipsæ leges demum stipulantes impunitatem patri & matri familias omnimodam plane, si quid in servum durius consulissent: Rune Bondin ella huus fruu ella barn thera trálin nogot giðra, hwoad thet ár ella i drápum ella i sárum, wari alt ogilt i alla Lagum: testantur mancipiorum venundationes, quarum exercendarum potestatem *Magnus Smeek* rex Vestro-Gothis penitus detraxit (r) carceres etiam ædesove dicurdo juri, olim destinatae & quæ in palatiis nobilium pervetustis etiamnum visuntur: (s) testantur Leges nullam corporis

ris afflictioni liberorum, si modum parentes exceſſerint, pœnam præfigentes: & deniqve liberos immorigeros abdicandi & exhæredandi poteſtas, quam in plerisque civitatibus, etiam noſtra republica patres hodiernum exercent, & extremam pœnam cenſet *Pufendorfius*, quæ a patre, ut tali, infligi poteſt; nos autem inter reliquas illas, quas translato in Civilem majeſtatem imperio domeſtico, patres domi ſuæ retinuerunt, plane referendam cenſemus. Sed manum de tabula, verbo: poſtquam civitati noſtræ, perinde atqve ſuæ reipubl. olim Romani, gratulati fuerimus, quod ſublatis diſcordibus principatibus, ad PRINCEPTEM AUGUSTUM ſumma rerum rediit.

(o) *Taciti German. Cap. 25.*

(*) *Principum utriusque ſexus Svethicorum exempla obvia, qui in aliena republica privatam agentes vitam, domeſticos & cives ſuos delinquentes capitibus etiam pœna mulctarunt.*

(p) *Tacit: Germ. 25.*

(q) *Stiernbök de Sveonum jure vetusto* p.
226.

(**) *Stiernbök lib. Cit. p. 216.*

(r) *Messen. Scand. annal. p. 178.*

(s) *Stiernbök de jure vetust. Sveon. pag*
171.

